

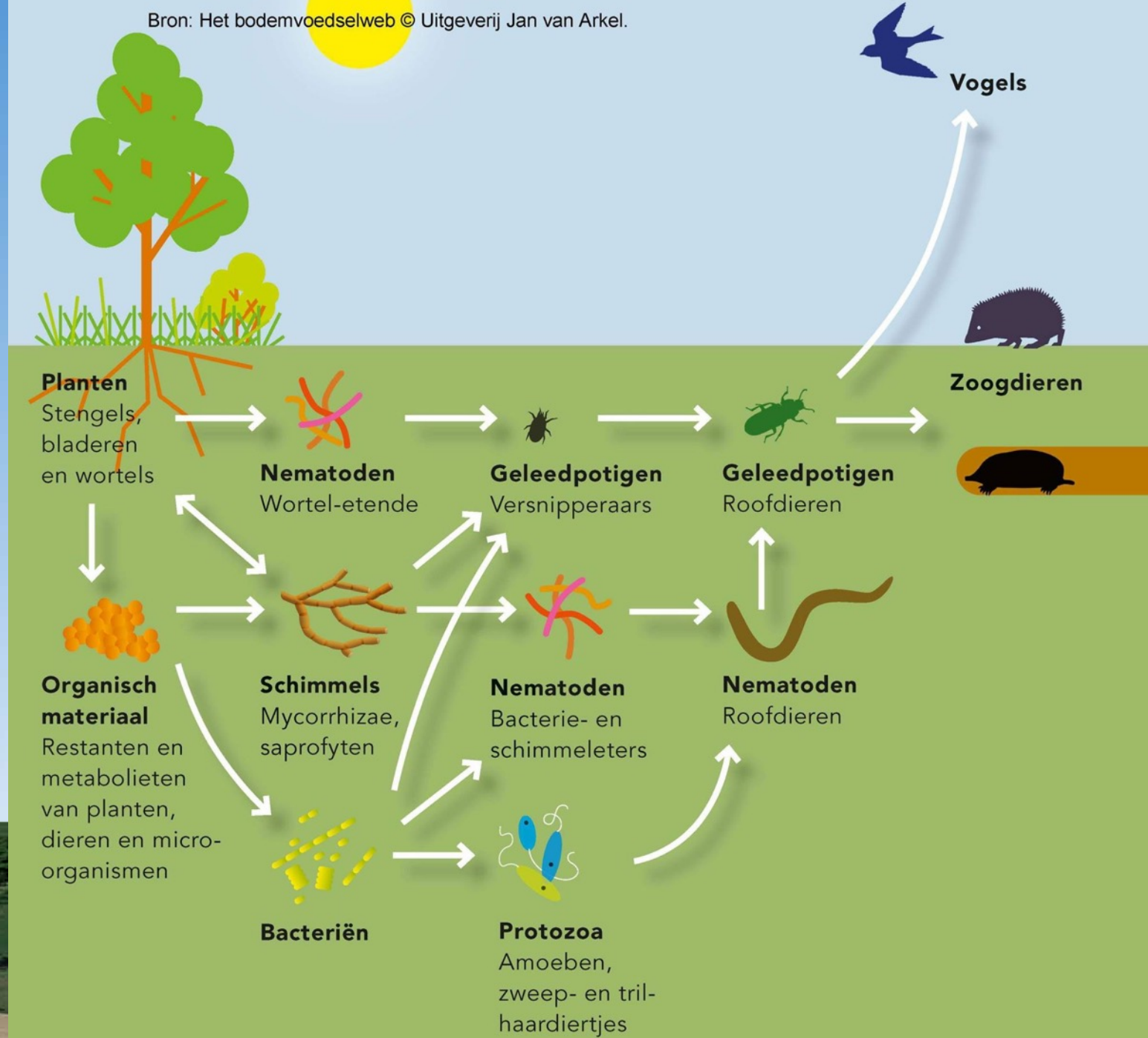
Weidebeheer

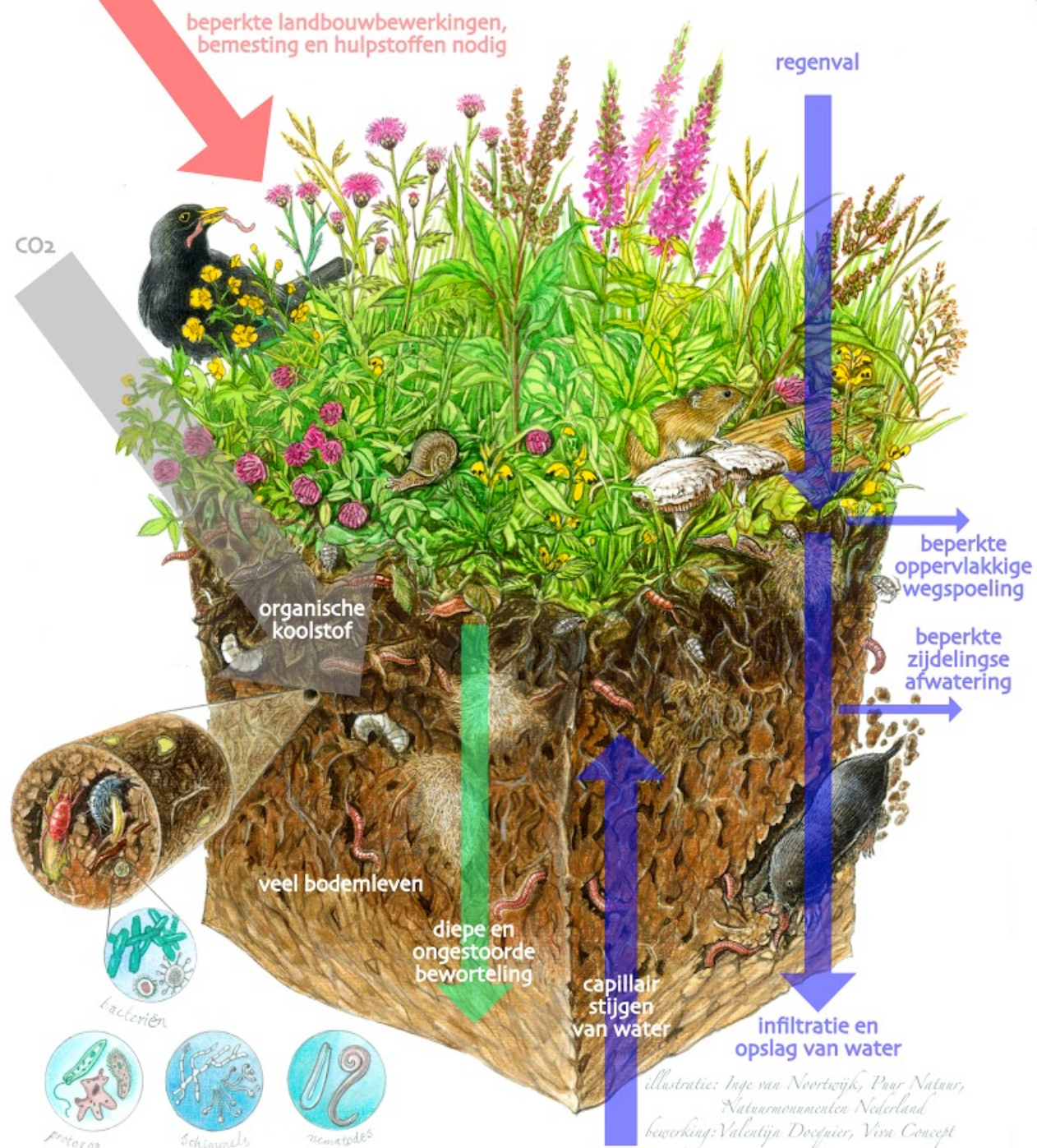
Bodemcafé 1 - 10/12/2019

Relatie tussen bodemgezondheid en de gezondheid van je paard!

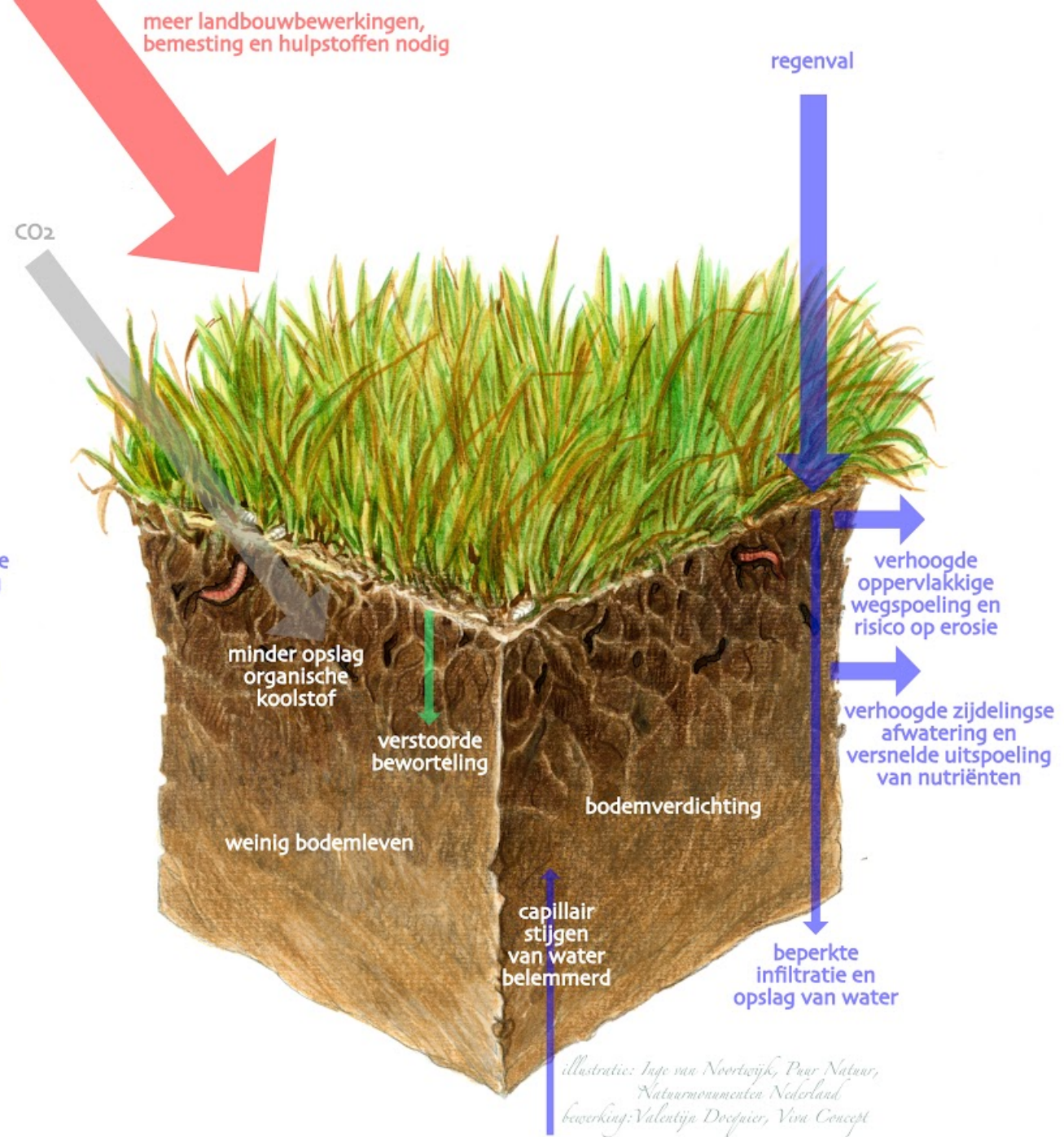
Valentijn Docquier – Viva Concept

Biodiverse weide met veel bodemleven en organische stof door beperkte organische bemesting.

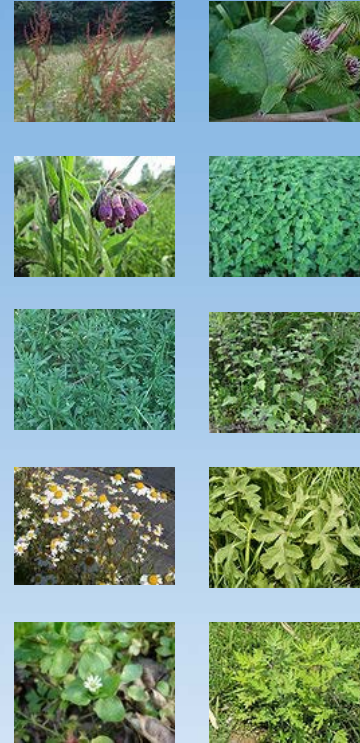
Monotone weide met weinig bodemleven, slechte structuur en enkel bemesting met kunstmest.

Elk type bodem en het gebruik ervan
resulteert in een ander graslandtype

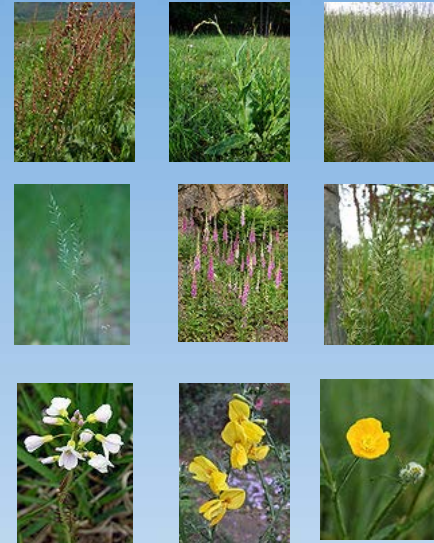
Top 10 indicator plants for rich soil

- Ridderzuring (*Rumex obtusifolius*)
- Grote klit (*Arctium lappa*)
- Smeerwortel (*Symphytum officinale*)
- Brandnetel (*Urtica*)
- Kleefkruid (*Galium aparine*)
- Zwarte nachtschade (*Solanum nigrum*)
- Echte kamille (*Matricaria recurita*)
- Berenklauw (*Heracleum sphondylium*)
- Vogelmuur (*Stellaria media*)
- Bijvoet (*Artemisia vulgaris*)

Top 10 indicator planten voor zure bodem

- Schapenzuring (*Rumex acetosella*)
- Veldzuring (*Rumex acetosa*)
- Borstelgras (*Nardus stricta*)
- Fijn schapengras (*Festuca filiformis*)
- Vingerhoedskruid (*Digitalis purpurea*)
- Gewoon reukgras (*Anthoxanthum odoratum*)
- Pinksterbloem (*Cardamine pratensis*)
- Brem (*Cytisus scoparius*)
- in mindere mate: Scherpe boterbloem (*Ranunculus acris*) vooral op armere gronden
- in mindere mate: Kruipende boterbloem (*Ranunculus repens*) vooral natte en verdichte gronden die wat rijker zijn

Top 10 indicator plants for wet soil

- Pitrus (*Juncus effusus*)
- Biezenknoppen (*Juncus conglomeratus*)
- Heermoes (*Equisetum arvense*)
- Kruipende boterbloem (*Ranunculus repens*)
- Echte koekoeksbloem (*Lychnis flos-cuculi*)
- Moerasspirea (*Filipendula ulmaria*)
- Pinksterbloem (*Cardamine pratensis*)
- Smeerwortel (*Symphytum officinale*)
- Zilverschoon (*Potentilla anserina*)
- Dotterbloem (*Caltha palustris*)

Top 10 indicator planten voor verdichte bodem

- Akkerdistel (*Cirsium arvense*)
- Echte kamille (*Matricaria recurita*)
- Heermoes (*Equisetum arvense*)
- Kruipende boterbloem (*Ranunculus repens*)
- Paardenbloem (*Taraxacum officinale*)
- Ridderzuring (*Rumex obtusifolius*)
- Zilverschoon (*Potentilla anserina*)
- Varkensgras (*Polygonum aviculare*)
- Straatgras (*Poa annua*)
- Grote weegbree (*Plantago major*)

Kruidenrijk grasland

- Een kruidenrijk grasland heeft een heel aantal voordelen voor paard én biodiversiteit.
- Om een kruidenrijk grasland te ontwikkelen moeten er meestal verschillende graslandfasen doorlopen worden.
- Vaak wordt er immers vertrokken van een sterk bemeste, uniforme weide die vooral bestaat uit Engels raaigras.
- Door de mestgift te verlagen, zal het grasland uiteindelijk verschrallen waardoor meer biodiversiteit zich zal kunnen vestigen.
- Iedere graslandfase wordt gekenmerkt door zijn typische soorten. Welke bloemen- of kruidensoorten uiteindelijk zullen ontwikkelen, hangt ook af van de bodemsoort, het maai- of beweidingsregime en de bemesting.

Kruidenrijk grasland

- **De voordelen in een notendop:**

- **Voor het paard:** Een gevarieerd dieet dat alle nodige voedingsstoffen bevat.
- **Voor de natuur:** Blijvend kruidenrijk grasland bevat veel waard- en nectarplanten voor nuttige insecten en draagt bij met de CO2 opslag in de bodem.
- **Voor het landschap:** Kruidenrijk grasland zorgt voor frisse en kleurige openlandschappen.
- **Voor jezelf:** Dure voedingssupplementen worden hierdoor veelal overbodig.

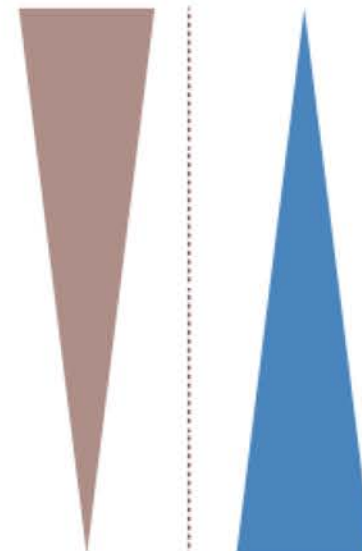
Fase	Graslandtype	Opbrengst (ton ds/ha)	Soorten (per 25m²)	Kwalificatie	Biodiver- siteit	N-advies* kg N/ha	Maai / graasregime	Invloed mest	Invloed B+W
------	--------------	--------------------------	-----------------------	--------------	---------------------	----------------------	-----------------------	-----------------	----------------

Start- en tussenfasen

0	Engels raai- grasland	>10	5 - 10	Zeer soortenarm	Laag	> 200	Niet voor paarden
1	Grassenmix	8 - 10	10 - 15	Soortenarm	Vrij laag	150 - 200	2 of meer sneden of 3 tot 4 paarden grazen/ha
2	Dominant- stadium*	6 - 8	10 - 15	Soortenarm	Vrij laag	50 - 150	1 snede en 2 paarden/ha

Kruidenrijk grasland

3	Gras-kruiden- mix	5 - 7	15 - 25	Vrij soortenrijk	Vrij rijk	25 - 50	2 sneden of 1 snede juni + weiden 1,5 paard/ha
4	Bloemrijk grasland	3 - 6	20 - 40	Soortenrijk	Vrij rijk	< 25	1 paard max 100 dagen of 2 paarden max 50 dagen/ha niet-jaarlijks beweiden

* Advies niet aangepast aan bodemtextuur of -voorraad, ook andere elementen (P, K, Mg, Na...) vragen verminderde bemesting. Bekalking niet verminderen.

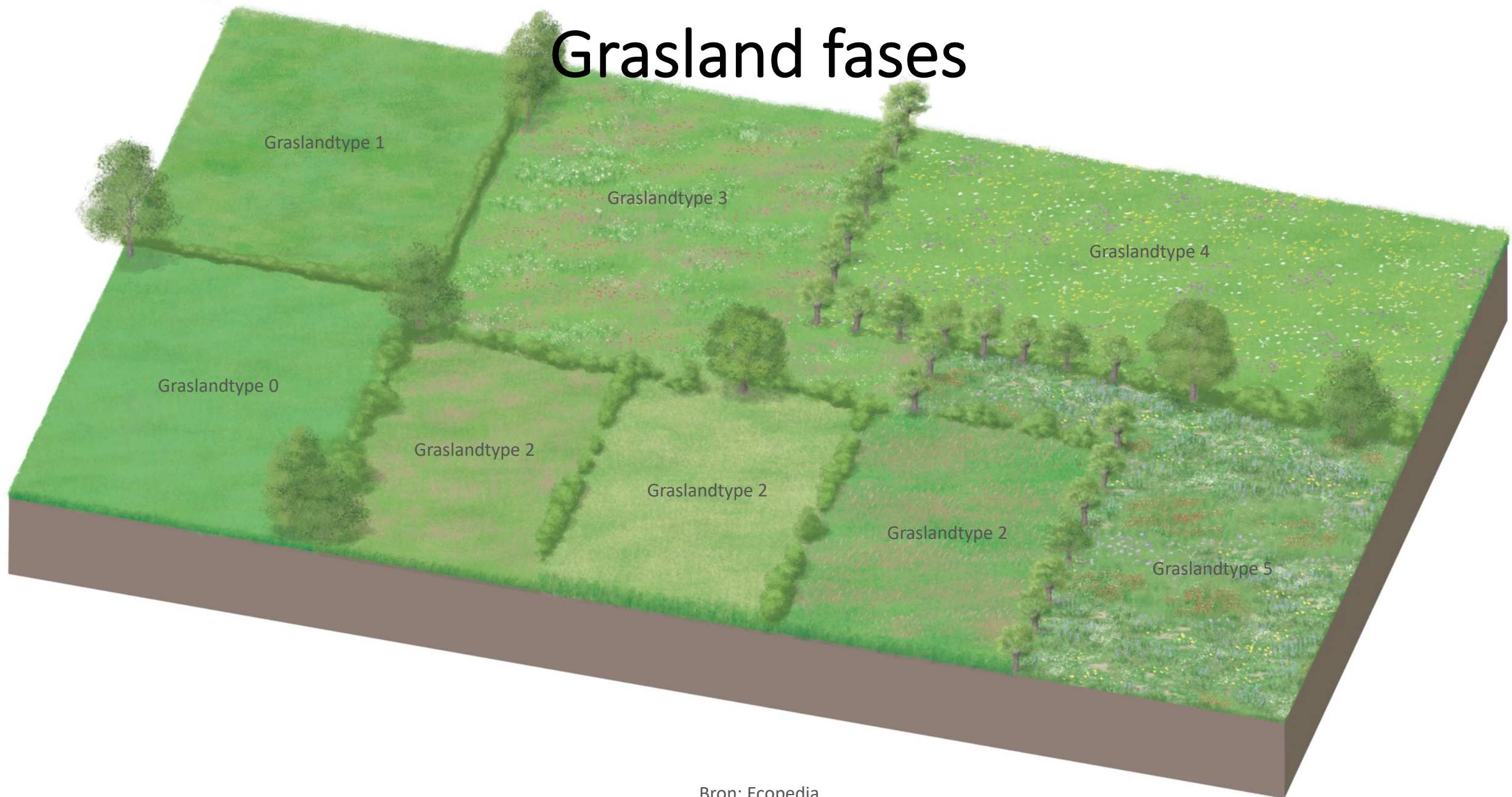
B = bodem

W = water

ds/ha = droge stof/hectare

Bron: W.Schippers, I. Bax, M. Gardenier. Veldgids voor het ontwikkelen van kruidenrijk grasland. Drukkerij Frouws, Ede 2012

Grasland fases

Fase 0: Engels raaigrasland

- Engels raaigraslanden zijn te herkennen aan een uniforme glanzende groene kleur over heel de weide. In tegenstelling tot Engels raaigras, is Italiaans raaigras een tweejarige grassoort. Na twee jaar zal dit gras dus niet opnieuw uitschieten waardoor er plaats vrijkomt voor andere soorten. Om deze gras-landfase in stand te houden wordt 34 ton paardenmest per hectare (170 kg stikstof) aangewend.
- 50 à 100% Engels raaigrasweides zijn niet geschikt voor paarden. 10 à 30% Engels raaigras in een paardenweide is wel aanbevolen om de grasmat goed te laten sluiten en ongewenste soorten te voorkomen. Daarom is het aangewezen om bij fase 0 enkele jaren (2 à 8 jaar) niet te bemesten.

Engels raaigras – Italiaans raaigras

Fase 1: Grassenmix

- In fase 1, de grassenmix, komen kruiden beperkt en enkel op eilandjes (haarden) voor. In tegenstelling tot fase 0 is nu niet meer Engels raaigras, maar wel ruw beemdgras de dominante grassoort. Ook andere, minder concurrentiekrachtige grassen zoals veldbeemdgras, timothee, kropaar en wit struisgras kunnen zich vestigen, afhankelijk van de bodem- en vochttoestand. Paardenbloem en gewone hoornbloem zijn algemene kruiden die er kunnen voorkomen. Op een verdichte of vochtige bodem, komen in deze fase ook kruipende boterbloem en veldzuring voor.
- Om deze graslandfase in stand te houden wordt 20 ton paardenmest per hectare (100 kg stikstof) aanbevolen. Het is echter beter voor de paarden om verder te verschrallen naar grasland fase 3 of 4 en dus enkele jaren niet of slechts zeer beperkt te bemesten met 3 ton paardenmest.

Ruwbeemdgras

Veldbeemdgras

Kropaar - Kamgras

Fase 2: Dominant stadium

- Afhankelijk van de bodem- en vochtomstandigheden kunnen gestreepte witbol (op veen- en kalkarme zandgronden), grote vossenstaart (op vochtige tot matig droge kleigronden) of glanshaver (op matig droge kleigronden en kalkhoudende zandgronden) dominant worden. Deze fase is niet gewenst en zorgt ervoor dat een kruidenrijk grasland moeilijk tot ontwikkeling komt.

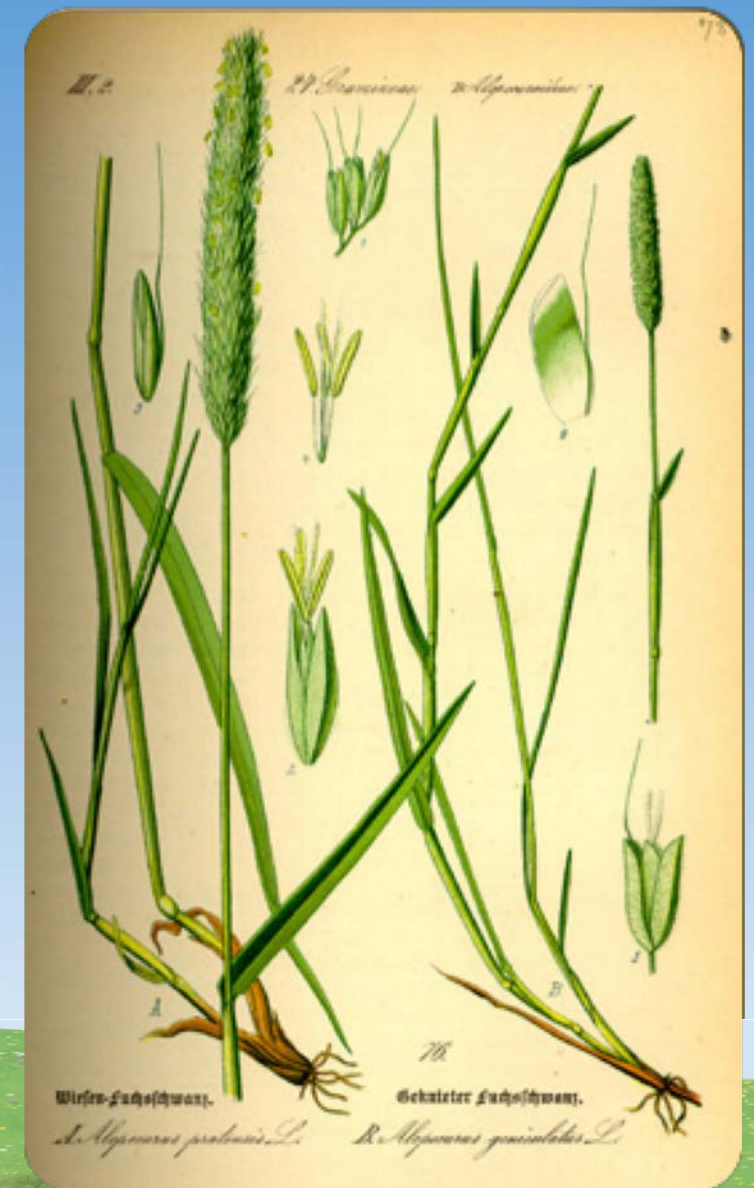
Gestreepte witbol

Glanshaver

Grote vossenstaart

Fase 3: Gras-kruidenmix

- Indien er bij de ontwikkeling van een kruidenrijk grasland in de overgangsfase vanaf half mei gemaaid/begraasd wordt, kan fase 1 meteen gevolgd worden door fase 3: de gras-kruidenmix waarbij kruiden homogeen verdeeld zijn over de weide, en dus niet enkel op eilandjes voorkomen. Naast de algemene kruiden die ook in fase 1 voorkomen, kunnen er nu ook soorten voorkomen die typisch zijn voor de vochttoestand, zoals echte koekoeksbloem. Onder deze fase vallen ook de kamgrasweides op drogere gronden, met kamgras en madeliefje als kenmerkende soorten.
- Op kalkarme bodems kunnen soorten als smalle weegbree, biggenkruid en duizendblad voorkomen. Groot streepzaad is dan weer een soort die kalkhoudende bodems verkiest. Echte koekoeksbloem kan op zowel kalkarme als kalkrijke bodems voorkomen.
- Om deze graslandfase in stand te houden wordt 10 ton paardenmest per hectare (50 kg stikstof) aanbevolen. Verder verschralen naar grasland fase 4 en dus enkele jaren niet of slechts zeer beperkt te bemesten met 3 ton paardenmest is echter ook een optie.

Smalle weegbree

Gewoon biggenkruid

Duizendblad

Groot streepzaad

Wilde peen

Echte koekoeksbloem

Fase 4: Bloemrijk grasland

- Indien er nog verder verschaald wordt kan fase 4 bloemrijk grasland bereikt worden. Het type kamgrasweide is hier een voorbeeld van en kunnen worden herkend door de aanwezigheid van o.a. kamgras en madeliefje. Op kalkrijke plaatsen kan er ook gewone margriet voorkomen.

Kroopaar - Kamgras

Madelief

Gewone margriet

Jacobskruiskruid

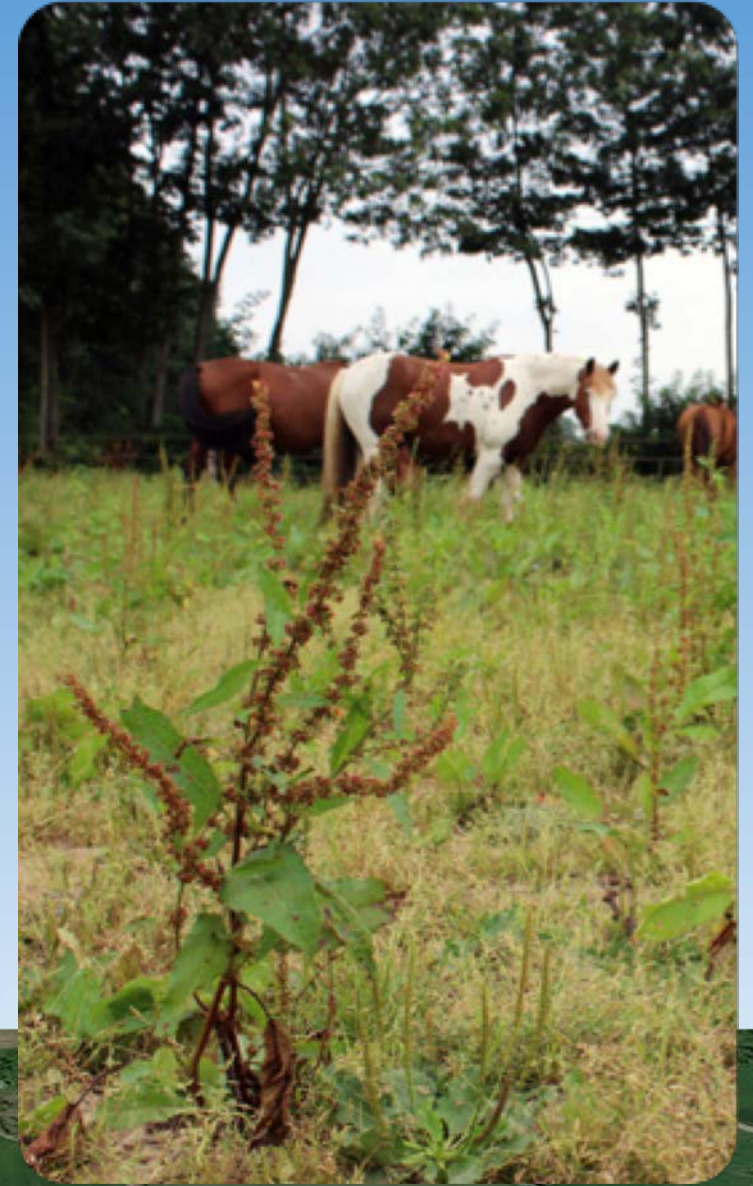
Jacobskruidkruid is een risicoplant voor paarden. Zowel vers als in gedroogde vorm (hooi) blijft deze plant giftig. Doordat paarden de verse plant mijden en deze daardoor volop kunnen bloeien, kan jacobskruis-kruid zich snel uitbreiden. Beheersing van deze ongewenste soort kan door ze uit te trekken of te maaien voor de zaadzetting, of door een combinatiebegrazing toe te passen met schapen en geiten.

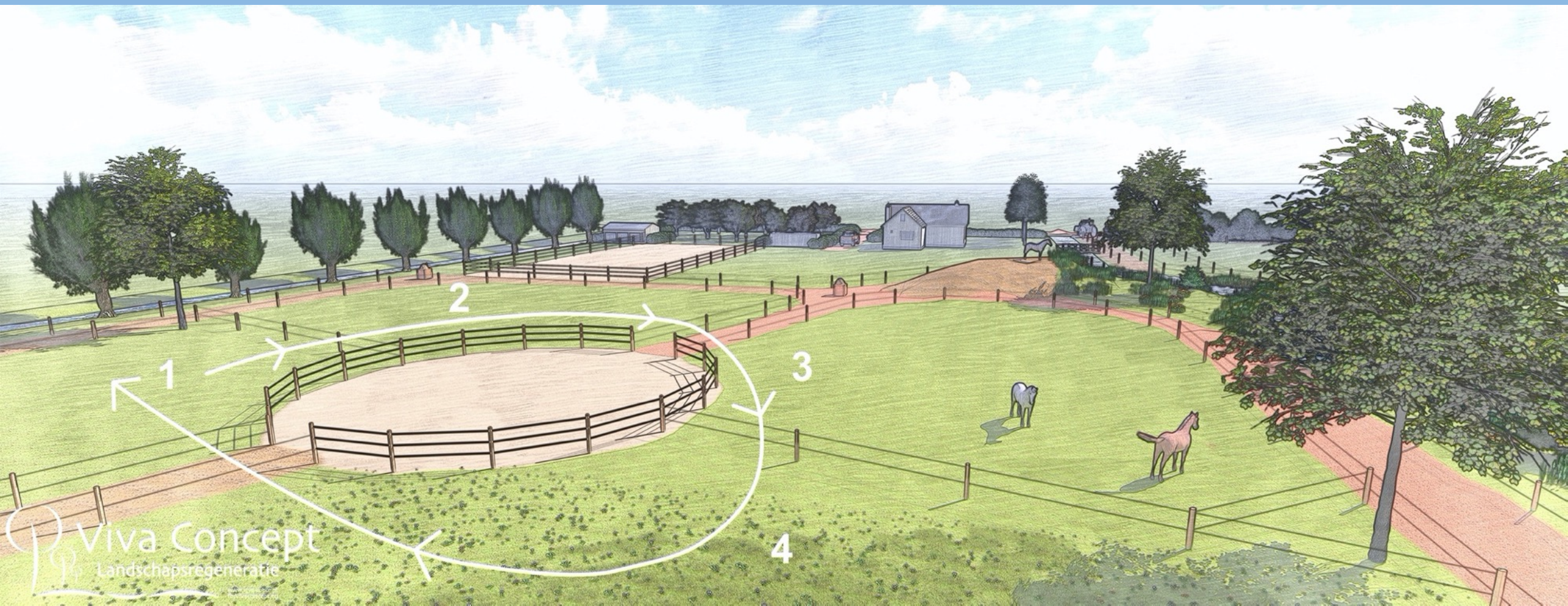
Ridderzuring

Bestrijding van ridderzuring is moeilijk omwille van de sterke kiemkracht van de zaden. Ook hier is een combinatiebegrazing met schapen of geiten aangewezen en blijft het belangrijk om in te grijpen voordat de plant zaad maakt.

Voorkom ongewenste kruiden vooral door het gras niet te kort te laten afeten. Door de kale plekken die ontstaan krijgen ze meer kans.

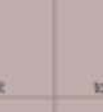
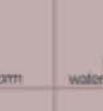
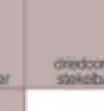
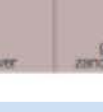
Rotatie begrazing

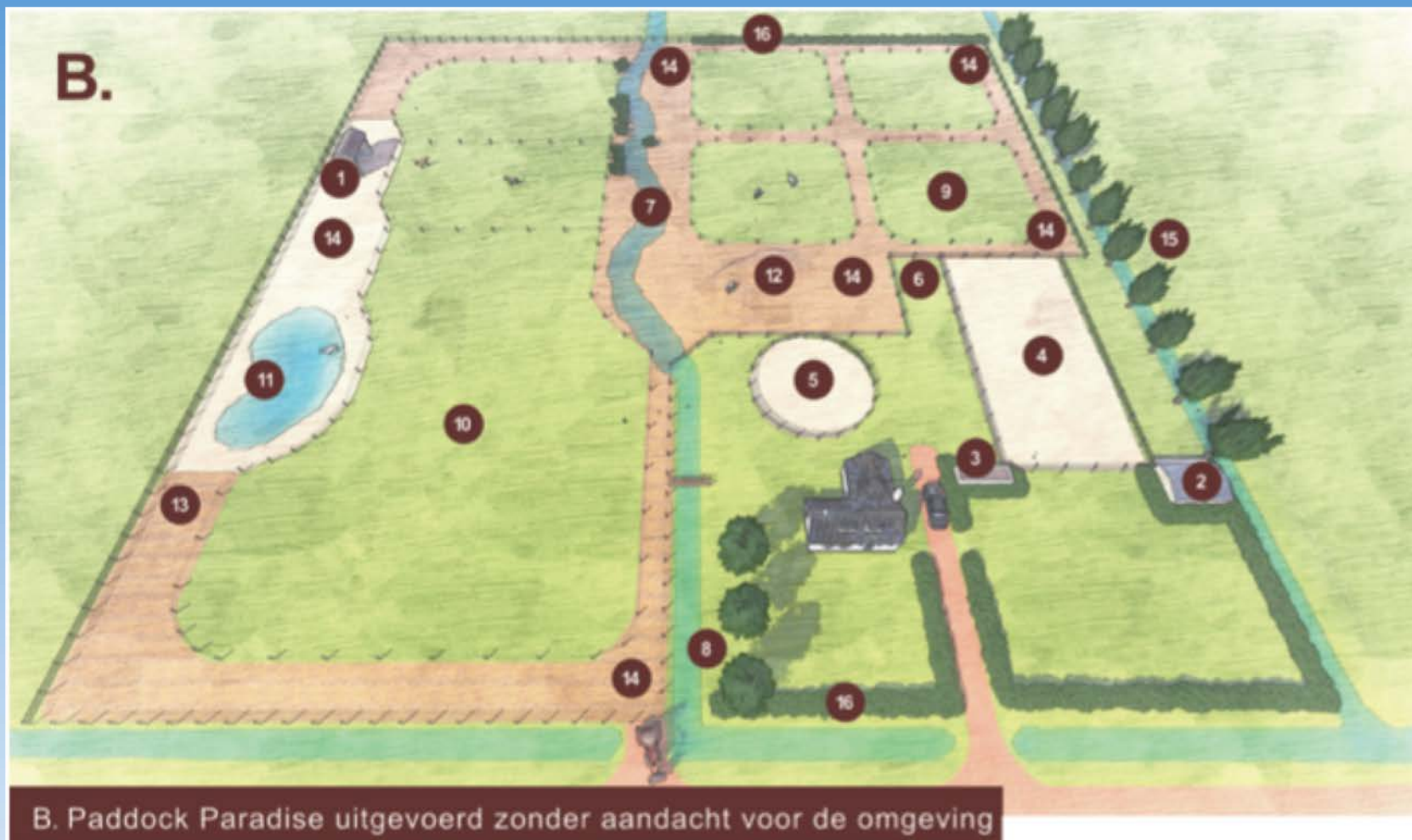
Rotatie begrazing in hooiweides of strookbegrazing met grote stroken

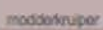
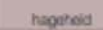

 ree	 das	 vos	 bester	 haas
 steenmarter	 wezel	 buring	 eskhon	 mol
 veldmuis	 blauwe reiger	 bulfinch	 steenhuil	 boerhaas
 partridge	 geelgors	 kievit	 torenvalk	 veldleeuw
 bruine kikker	 gewone pad	 hazelworm	 kleine watersalamander	 driedoornige steekbasil
 modderkrupar	 rivierkeest	 kleine parelmoervlinder	 hagheid	 akkerhommel
 weideboekjuffer	 geelgeranda waterlot	 melkever	 groene zandloepkever	 grote groene sabelspintkruis

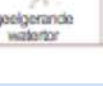
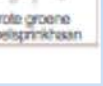

 reë		 vos		 haas
 steenmarter			 eekhoorn	 mol
 veldmuis	 blauwe reiger	 buijsard		
 parijs	 geelgans	 kievit	 borensvalk	 veldleeuw
 bruine kikder	 gewone pad	 hazekworm	 kleine watersalamander	 driedoornige stekelstaar
 modderkruiper	 riverkreft	 kleine paremoenvinder	 hagsheld	 akkerhommel
 wechboekjeffer	 geelgemende waterdof	 melkever	 groene zandloepkruifer	 grote groene sabelsprinkhaan

 re	 das	 vos	 bever	 haas
 steenmarter	 wezel	 buing	 eekhoorn	 mol
 veldmuis	 blauwe reiger	 buisard	 steenruil	 boerenzwaluw
 patris	 geelgors	 kievit	 tonerwal	 veldleeuwrik
 bruine kikoor	 gewone pad	 hazelworm	 kleine watersalamander	 driedoornige styliszwants
 modderkruiper	 riverkreeft	 kleine pansmoervlinder	 hageheide	 akkerhommel
 weidebeekjuffer	 geelgerande waterzorg	 melkzever	 groene zandloperzever	 grote groene sabelsprinkhaan

